

นับวันรอบ้านหลังใหม่ ไตรภาคของ 'ร้านหนังสือเดินทาง' กาลครั้งหนึ่ง ยังตราตรึงบนถนนพระสุเมรุ

“ร้านหนังสือ ‘กำลังเดินทาง’ นะครับ เป็นการเดินทางที่ใกล้สักหน่อย แต่ตั้งใจไปให้ถึงในวัน”

ข้อความล่าสุด (8 ม.ค.) จากเฟซบุ๊ก ‘ร้านหนังสือเดินทาง - Passport Bookshop’ สื่อสารการคับคั่งของความปลอดภัยเปลี่ยนแปลงให้แฟน ๆ นักอ่าน รับทราบอยู่เนืองๆ พร้อมแนบภาพที่มันแห่งใหม่ แต่ยังไม่ว่าที่ไหน อุบไว้รอให้ทุกอย่างเรียบร้อยก่อน

“หนูว่าก็เหมือนหนังนะพี่ ต้องมีไตรภาค

พอถึงภาคสามก็จบ ไม่ต้องย้ายแล้ว!”

น้องผู้หนึ่งคนหนึ่งบอกกับเจ้าของร้านหนังสือชื่อดังย่านพระนคร “Passport Bookshop” กลางเดือนธันวาคมปีที่ผ่าน ช่วงเวลานับถอยหลังวันสิ้นสุด ภาคสอง เคตดาวนั้เข้าสู่ศักราช 2566 เตรียมเดินทางออกจากฐานที่มั่นไปหา จุดปักหลักใหม่ แม้จะย้ายมาอยู่บ้านเลขที่ 523 แห่งถนนพระสุเมรุ ได้แค่ไม่กี่ปี โครงการเมกะโปรเจกต์ คือเหตุผลที่ต้องโยกย้ายออกจากเกาะรัตนโกสินทร์ การก่อสร้างขนส่งสาธารณะอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเชื่อกันว่าช่วยอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวและการสัญจร กำลังจะมาถึง การรถไฟฯขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) เตรียมเดินทางหรือสร้างทางขึ้น-ลงที่ 1 ตามโครงการรถไฟฟ้ามหานคร สายสีม่วง ช่วงเตาปูน-สำราญราษฎร์ ซึ่งเป็นจุดที่ร้านเคยตั้งอยู่

“ร้านหนังสือเดินทางอยู่ที่ถนนพระสุเมรุ อีก 20 กว่าวันครับ...” พื้นที่ที่ปรากฏ โพลสตัมถอยหลังข้างต้น ผู้คนที่รู้จักมักคุ้นทั้งเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ก็เริ่มกระซิบถาม ขอบใจของข้าวของเครื่องใช้ โต๊ะ เก้าอี้ ภาพถ่าย ของแต่งร้าน

“ขายได้...ก็อยากขายครับ ตอนย้ายจะได้ไม่ต้องขนกันเยอะเกิน!”

คำสั้นๆ ชวนให้หวนนึกถึงวลีดัง “เดินทางไกล อย่าแบกของหนัก” ก่อนลุย เปลี่ยนชั้น 2 พื้นที่แห่งความสงบ ให้กลายเป็น “Garage Sale” เล็กๆ ขายทิ้ง สิ่งที่ไม่ใช่ไปร้านใหม่

เจ้าของร้านอย่าง ‘หนุ่ม’ อำนาจ รัตนมณี ชายไทยวัยเลขสี่ ชาววงเวียนใหญ่ ที่ทำงานประจำทำร้านหนังสือของตัวเองกับแฟน ตั้งแต่อายุเข้าเลข 26 เคยบอกเล่าความคืบหน้าการย้ายร้าน

1.ร้านยังเปิดอยู่บนถนนพระสุเมรุ จนถึงสิ้น ธ.ค.2565

2.ม.ค.2566 คือช่วงเวลาที่ต้องเก็บของและขนย้าย โดยต้องย้ายออกให้เสร็จภายในวันที่ 25 ม.ค.

3.หลัง ม.ค.2566 ร้านจะหายไป 4-5 เดือน หรือถึงครึ่งปี เนื่องจากสถานที่ใหม่จำเป็นต้องลงแรงยกใหญ่ในการก่อสร้าง+ตกแต่ง

‘หนุ่ม’ ชักชวนให้มาใช้เวลา อยู่กับบรรยากาศของร้านหนังสือในตึกเก่าให้มากๆ ก่อนทุกอย่างจะหายไป

อะไรคือเหตุผลที่ทำให้ร้านหนังสือโลคอลเล็กๆ ย้ายอยู่ได้ แม้จะย้ายมาแล้วหลายครั้ง

บรรทัดต่อกันนี้ คือข้อความยืนยันเอกลักษณ์และความน่ารักของร้านหนังสือ ‘ฟัด โยม’ แห่งนี้

เสียงโทรศัพท์ร้านดังขึ้น (30 ก.ค.65)

“แล้วพวกพี่เป็นไงบ้าง” น้องคนหนึ่งทักทายมา

“พอข่าวว่าร้านต้องย้ายกระจ่ายไป เหมือนหลายคนมาเพื่อ Farewell อะไรอย่างนั้น” ร้านว่า

“ฮ่าๆ ต่อไปคงได้เช็กกันว่า era ไหน รุ่นพระอาทิตย์ หรือพระสุเมรุ สำหรับ

ปิดประตูบ้านย่านถนนพระสุเมรุ อย่างถาวรหลังทิ้งให้กรมการไฟฟ้าได้คืน

วัย 40 อย่างพวกผมซึ่งตอนนี้ยังอยู่กับงานและลูก ส่วนใหญ่จะผูกพันกับร้านสมัยพระอาทิตย์ตกมากว่า สมัยเรียนร้านที่เป็นร้านที่พวกผมชอบพาหญิงไปเดินสาวเรียนอยู่แถวในเมือง ชวนมาเดินเล่นริมน้ำ แวะเข้าร้านหนังสือ ทานข้าวแถวบ้านพระอาทิตย์ เดินทะเลาะธรรมศาสตร์ออกทำพระจันทร์จนถึงศิลปากร สาวบอกโอ้ย! แล้วยืนอยู่เหลือเกิน" น้องเล่าถึงความหลังของตัวเอง

ใครคนหนึ่งบอกว่าเรามี 4 เหตุผลเป็นอย่งน้อย ที่ควรไปเยือนร้านหนังสืออิสระ

1."การไปเยือนร้านหนังสืออิสระนั้นเป็นประสบการณ์" คำที่ว่าร้านหนังสืออิสระไม่สามารถดู amazon ได้นั้นอาจไม่ถูกเสมอ อันที่จริงไม่จำเป็นต้องไปแข่ง

กับร้านออนไลน์เสียด้วยซ้ำ การที่นักอ่านจำนวนมากยังเข้าร้าน เพราะนั่นคือประสบการณ์ที่ได้อยู่ในบรรยากาศที่แตกต่าง เฉพาะตัว

2."ร้านหนังสืออิสระจัดวางและแนะนำหนังสือในแบบที่มนุษย์พึงกระทำ" เราจะเจอหนังสือมากมายที่ไม่คิดว่าจะเจอ นอกจากนี้ พวกเขายังรู้จักหนังสือที่อยู่ในร้านดี หลายโอกาสเขาแนะนำได้ด้วยว่าหนังสือเล่มนี้ไม่เหมาะกับเราในเวลานี้ เพราะอะไร

3."ร้านหนังสืออิสระไม่ได้มีแค่หนังสือ" หลายร้านมีหลายอย่าง (กาแฟ ดนตรี งานศิลปะ ฯลฯ) บางร้านเน้นย้ำหนักหนาว่า "อะไรก็ตามที่ทำได้ให้นักอ่าน

มาแล้วมีความสุขจนอยากกลับมาอีก เรามีสิ่งนั้นได้”

4. “ร้านหนังสืออิสระช่วยสร้างชุมชน” เวลาที่ร้านมีการเสวนา เปิดตัวหนังสือ แสดงงานศิลปะ นักอ่านบางคนบอกว่ากิจกรรมเหล่านี้ทำให้ร้านหนังสือไม่เพียงแค่ว่าซื้อหนังสือ แต่เป็นพื้นที่สำหรับสื่อสาร และแลกเปลี่ยนไอเดียระหว่างกัน

เรื่องราวหนึ่งสะท้อนถึงความสนิทสนม วางใจ ถึงขั้นเกิดวิีแปลกๆ ในการซื้อหนังสืออีกรูปแบบ

เจอน้องผู้หญิงคนหนึ่งนอกร้านหนังสือ น้องบอกว่า “พวกพี่กลับถึงร้านแล้วเลือกหนังสือให้หนูสัก 5 เล่มนะ เซอร์ไพรส์หนูได้เลย ตี๋หวุ่นโอนตั้งใจให้ แล้วพวกพี่ค่อยส่งหนังสือกลับมา”

หลายเดือนก่อนน้องชายคนหนึ่งซึ่งเจอกันไม่บ่อยแะมา เมื่อการทำงานกับชีวิตเริ่มลงตัวน้องชายขึ้นว่า “ผมรู้ตัวเลยว่าไม่ได้อ่านหนังสือจริงจังมานานแล้ว เอาอย่างนี้ดีกว่า ต่อไปผมจะกันงบไว้จำนวนหนึ่ง แล้วแต่ละเดือนพวกพี่เลือกหนังสือให้ผมตามงบที่ว่า เกินได้เล็กน้อย พี่คิดว่าผมควรได้อ่านเล่มไหนก็เลือกมาได้เลย เราทำอย่างนี้กันทุกเดือน”

บางเดือนเจ้าของร้านขายเป็นคนเลือก บางเดือนเจ้าของร้านหญิง และหลาย

ครั้งก็มี Inbox มาพร้อมกับไทย

“เป็นไทยระบอบประชาธิปไตย และแนวหนังสือที่เจ้าของไทยอยากให้บุคคลแต่ละคนในไทยได้อ่านเพื่อชีวิตที่สมดุล หน้าที่ของร้านคือหาหนังสือเล่มที่ว่าได้อย่างดี แล้วส่งไปเซอร์ไพรส์ปลายทางเหล่านั้น”

ที่น่าสนใจคือ การที่จู่ๆ ก็มีหนังสือมาส่งถึงบ้านก่อให้เกิดความประทับใจจนใครบางคนอยากเป็นผู้มอบสิ่งนั้นบ้าง

บันทึกของร้านยังย้อนเล่าในมุมมองที่ได้สัมผัสกับลูกค้าชาว

ต่างชาติ ช่วงต้นตุลาคม 2565

ทั้งชายชาวเบลเยียมที่ตามหาหนังสือประวัติศาสตร์ไทย เมื่อเลือกให้ เขาบอก “หนังสือสองเล่มนี้จะเป็เพื่อนที่ตระหว่งเดินทาง”

หรือ “เธอสองคน” ที่เดินเข้ามาอย่างร่าเริง แต่สถานการณ์พลิก เงินสดไม่พอ บัตร ATM ใช้ไม่ได้กับตู้ที่มี รู้สึกไม่เคียดจ่ายเท่าที่มีก่อน พร้อมชี้ไปที่ป้าย I SUPPORT MY LOCAL BOOKSHOP ซึ่งติดอยู่มุมหนึ่ง ก่อนเดินไปหาที่กด

“มีตู้เอทีเอ็มสีเขียวอยู่ใกล้สักหน่อย ฉันต้องไปซื้อของแถวนั้นพอดีจะเดินไปด้วยกันไหม”

หายกันไปสามคนพักใหญ่ ปรากฏว่าเดินไปใกล้ถึงธนาคาร เมื่อกลับมาพบ

ว่านักอ่านกับร้านจะสนิทกันมากกว่าเดิม

ซาจึงถูกเติมใส่แก้ว หั่นเมลอนหวานฉ่ำมาให้ดับกระหายหนึ่งจาน ตอนจ่ายตังค์ พวกเธอซื้อ Totebag รูปนักเขียนอีกใบ ก่อนจะเดินทางไปสนามบินในวันนั้น พร้อมยืนยันว่าจะช่วยประชาสัมพันธ์ร้านที่ไคเปนเฮเกน

“โชคดีกับการเดินทาง หากมาเมืองไทยอีกคงได้พบกันใหม่”

“ขอให้โชคดีกับการย้ายร้านเช่นกัน”

แม้จะมากคนเดียว ร้านนี้ก็ยังมีมอบความอบอุ่นได้อย่างเป็นกันเอง

เธอวนดูหนังสือบนชั้นเจียบๆ จากนั้นก็มาหยุดอยู่ใกล้ๆ เคาน์เตอร์คิดเงินร้าน : “สบายดีนะ?”

น้อง : “สบายดีค่ะ เหนงนิดหน่อย”

ร้าน : “ความเหงาอยู่กับเราไม่นานหรอก ตี๋หวุ่นมันก็ผ่านไป”

น้อง : “เมื่อไหร่มันจะผ่านไป!”

เป็นหลายตัวอย่างของความสัมพันธ์ ที่ทำให้ร้านนี้กลายเป็นที่จดจำของผู้มาเยือน

ทั้งทวนสามวันสุดท้าย ก่อนปิดฉาก 17 ปีที่ถนนเส้นนี้ เจ้าของร้านโพสต์ขอบคุณมิตรภาพพร้อมวยพรปีใหม่ ในขณะที่กำลังลุ้นอยู่กับการทำร้านใหม่ และหวังว่าหลังสงกรานต์คงพอที่จะต้อนรับทุกคนได้อีกครั้ง

“ปีใหม่ขอให้ทุกคนแข็งแรงทั้งกายใจ พบเจอแต่สิ่งที่ดีกว่าเดิม”

ว่ากันด้วยเรื่องของความทรงจำ บางคนเลือกที่จะเก็บไว้ในความรู้สึกนึกคิด บางชีวิตเลือกที่จะเก็บเป็นภาพ แต่สำหรับร้านหนังสือเดินทาง เลือกเก็บไว้ในทุกรูปแบบ

มุมเงียบ บนชั้น 2 ก่อนข้าวของถูกจับจอง

"Don't cry because it's over. Smile because it happened!" คือหนังสือระดมทุนย้ายร้าน ที่ไม่ได้เกิดจากเจ้าของร้าน หากแต่เป็นนักอ่านที่อยากทำ "บันทึกความทรงจำ" เพื่อให้หน้ากระดาษ รูปภาพ ข้อความ เป็นตัวแทนเก็บรวมเรื่องราวที่เกิดขึ้น ณ ที่แห่งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549-2565

เมื่อคนที่เรารักจากเราไป ...บางทีก็จำต้องคิด "แม้ไม่ได้เจอกันอีกแล้ว แต่ก็ควรดีใจที่ครั้งหนึ่งเราได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน"

เมื่อเราต้องจากสถานที่หนึ่งไป...บางทีก็ต้องเปลี่ยนวิถีคิด "แม้จะไม่ได้เห็นหรือไปเยือนสถานที่นั้นอีกแล้ว แต่ก็น่าดีใจที่ครั้งหนึ่งเราเคยมี เคยอยู่ หรือเคยไปที่นี่"

การที่ "ร้านหนังสือเดินทาง" ต้องย้ายจากถนนพระสุเมรุ เพื่อหลีกเลี่ยงให้โครงการรถไฟฟ้าได้ดินก็เช่นกัน

การย้ายร้านที่มีรายละเอียดจิปาถะชวนปวดหัว ภายใต้เงื่อนไขที่บีบให้ 'รับ' ย้ายในสภาพที่เศรษฐกิจถูกโรคระบาดเล่นงานมาหลายปี และหาที่ที่จะไม่ต้องย้ายอีก รอบนี้จึงยุ่งยากมากที่สุดในรอบ 20 กว่าปี

"อย่างไรก็ดี... สิ่งหนึ่งที่น่ายินดีในการต้องย้าย คือการมีเพื่อน พี่ น้อง ที่รัก ร้านหนังสือมากมาย ทั้งที่เจอกันบ่อยและที่แทบไม่เจอกันเลย แวะเวียนมาถามไถ่ และหยิบยื่นความช่วยเหลือให้เท่าที่เงื่อนไขอำนวย โดยหนึ่งในเขาเหล่านั้นมีเจ้าของโรงพิมพ์แห่งหนึ่ง บกหนังสือคนหนึ่ง คนจัดอาร์ตเวิร์กคนหนึ่ง วันหนึ่ง

พวกเขามารวมกันที่ร้าน จากนั้นใครคนหนึ่งก็เอ่ยขึ้น "พี่! พวกผมคิดกันแล้ว พวกผมจะช่วยกันทำหนังสือเล็กๆ สวยงามเล่มหนึ่งให้เป็นหนังสือบันทึกความทรงจำ ต่อไปเมื่อเล่าให้ใครฟังว่าก่อนจะเป็นสถานี (รถไฟฟ้าใต้ดิน) ผ่านฟ้า เคยมีตึกเก่า และในตึกเก่านี้เคยมีร้านหนังสือตั้งอยู่ เขาจะได้เห็นภาพ"

เจ้าของร้านเล่าบทสนทนาที่เกิดขึ้น ก่อนโอเดียนี้จะถูกตีพิมพ์พร้อมๆ พร้อมส่งถึงบ้าน

คือ "Photo Memoir" หรือหนังสือภาพ 2 ภาษาที่พลิกแต่ละหน้าจะเจอกับภาพถ่ายและข้อเขียนสั้นๆ ที่ร้านได้เดินทางผ่านยุคต่างๆ ซึ่ง 'หนุ่ม' บันทึกโมเมนต์ และเก็บรวบรวมเอาไว้ด้วยตัวเอง หวังว่าผู้อ่านจะเป็นเจ้าของจะได้กำลังใจเพียงแค่ว่าวันใดจะทำงาน

คือความเคลื่อนไหวหลังได้รับเงื่อนไขการโยกย้ายอย่างเป็นทางการ

"ถ้าไม่รีบไปไหน นั่งก่อนได้นะคะ/ครับ"

วางสัมภาระลงบนโต๊ะแล้วค่อยเลือกดู สิ่งของไม่หอมๆ เย็นๆ หรือผลไม้ปั่นสดชื่นสักแก้ว มาดับร้อนจากอากาศยามเที่ยง

หากยามบ่ายฝนตกหนัก ก็สั่งอเมริกาโน่ หรือชาร้อนสักแก้วมาเรียกความอบอุ่น ถ้าเลือกซื้อหนังสือแล้วรู้สึกหิวขึ้นมา ร้านก็มีขนมโฮมเมดให้รองท้อง

โปสเตอร์ที่ผนัง ยังรอข้อความมาเติมความหมาย

เพียงแค่นี้ก็สุขใจของบ้านหลังเดิม

อธิษฐาน จันทรกลม